

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра біології та екології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

з теми: **«АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЙ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
МІСТА КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО»**

Виконав:

здобувач вищої освіти

Віолі-М22 групи

спеціальності 014 Середня освіта

(Біологія та здоров'я людини)

Костишин Вадим Вікторович

Керівник: **Григорчук І.Д.**,

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри біології та екології

Рецензент: **Оптасюк О.М.**,

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри біології та екології

Кам'янець-Подільський – 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	5
1.1. Аналіз наукових джерел щодо озеленення територій закладів загальної середньої освіти.....	5
1.2. Вивчення сучасних тенденцій та методик озеленення в містах.....	14
1.3. Огляд впливу озеленення на здоров'я та психологічний стан людей.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ.....	24
2.1. Опис методів та дослідження.....	24
2.2. Обґрунтування вибору конкретних підходів до аналізу озеленення.....	25
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА МІСТА КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО.....	27
3.1. Опис історії та особливостей міста.....	27
3.2. Визначення освітніх закладів загальної середньої освіти та їх характеристика.....	30
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ І ОЦІНКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ОЗЕЛЕНЕННЯ.....	43
4.1. Збір даних про наявне озеленення територій закладів загальної середньої освіти.....	43
4.2. Оцінка видів рослин територій закладів загальної середньої освіти.....	49
4.3. Аналіз впливу озеленення на території закладів загальної середньої освіти.....	60
РОЗДІЛ 5. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ.....	62
5.1. Визначення можливостей для покращення озеленення територій закладів загальної середньої освіти.....	62
5.2. Розробка рекомендацій та стратегій для оптимізації озеленення територій.....	65
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасному контексті екологічних викликів та змін особлива увага приділяється озелененню територій закладів загальної середньої освіти, яке впливає на здоров'я та навчальний процес учнів. Розгляд аспектів озеленення міста Кам'янця-Подільського є актуальним та важливим для забезпечення сталого розвитку цього регіону.

Мета роботи – аналіз особливостей озеленення територій закладів загальної середньої освіти міста Кам'янця-Подільського.

Об'єкт дослідження – території закладів загальної середньої освіти міста Кам'янця-Подільського.

Предмет дослідження – особливості озеленення територій закладів загальної середньої освіти міста Кам'янця-Подільського.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовуються методи аналізу літературних джерел, опис досліджуваних територій, визначення рослин, фотографічний метод оцінки рослинного покриву, порівняння та узагальнення отриманих результатів. Під час написання роботи дотримувалися правил з техніки безпеки та охорони праці [28].

Завдання:

1. Проаналізувати наукові джерела по темі.
2. Описати методiku досліджень.
3. Надати характеристику міста Кам'янця-Подільського.
4. Проаналізувати існуючий стан озеленення територій закладів загальної середньої освіти міста Кам'янця-Подільського.
5. Розробити рекомендації щодо оптимізації озеленення досліджуваних територій.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані під час викладання природничих дисциплін у закладах освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені на науковій конференції студентів та магістрантів за підсумками науково-дослідницької роботи в 2022-2023 роках.

Структура роботи. Дана робота складається з вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

1. Озеленення територій закладів загальної середньої освіти не лише є елементом ландшафтного дизайну, але й визначальним чинником для створення здорового та стимулюючого навчального середовища. Використання наукових джерел вказує на різноманітність підходів та стратегій щодо вибору рослин, організації зон відпочинку, та впровадження технологій для оптимізації процесу озеленення. Основною тенденцією є визнання позитивного впливу зелених насаджень на психофізіологічний стан учнів та педагогічного персоналу. Розширення рослинного асортименту, врахування місцевих умов та клімату, та активна участь учнів у процесі догляду за рослинами визначають успішність озеленення шкільних територій.

2. У роботі використано комплекс методів для детального аналізу озеленення територій. Методика включала в себе ретельний аналіз наукових джерел для здобуття теоретичних відомостей, фотографічний метод для об'єктивної оцінки рослинного покриву та якісний аналіз рослинності. Використання цих методів дозволило здійснити глибоке дослідження стану та розміщення рослин, забезпечуючи високий рівень достовірності та об'єктивності отриманих результатів. Ця методологія дозволила не лише описати, а й визначити ключові фактори ефективності озеленення та його вплив на оточуюче середовище.

3. Місто Кам'янець-Подільський вражає своєю багатозаровою історією та культурним багатством, розташоване на мальовничій території. Кліматичні умови характеризуються помірним континентальним кліматом, з теплим літом та помірною зимою. Ґрунтові умови визначаються переважною кількістю ґрунтів середньої плодючості, зокрема каштановими та чорноземними ґрунтами. Ця комбінація створює сприятливий контекст для

розвитку різноманітної рослинності та є ключовим аспектом для ефективного планування та впровадження озеленення міста.

4. Існуючий стан озеленення є задовільним, втім варто відмітити велику повторюваність видів рослин, використаних в озелененні територій, що призводить до меншого біорізноманіття. Дана одноманітність рослин для озеленення, як і будь-яка одноманітність, не йде на користь естетичному сприйняттю територій.

5. На основі досліджень та аналізу рекомендується розширити асортимент деревних та чагарникових рослин для озеленення територій закладів загальної середньої освіти у Кам'янець-Подільському. Серед рекомендованих видів – *Acer platanoides*, *Tilia platyphyllos*, *Picea pungens*, *Cercis canadensis*, *Cotinus coggygria* та інші. Важливість голонасінних рослин, таких як *Chamaecyparis* та *Ginkgo biloba*, також відзначено.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрак О.М., Черняк В.М. Наукові принципи оптимізації пришкільних насаджень. Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. 2009. № 7-8.
2. Бойко Т.О., Шмігель А., Мігуля О. Екологічні основи озеленення загаль-ноосвітніх закладів міста Херсона. IV Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва» (27-28 квітня 2017 року, м. Тернопіль).
3. Бойко Т.О., Дементьєва О.І. Екологічні основи створення зелених насаджень на територіях загальноосвітніх закладів міста Херсона. Таврійський науковий віс-ник. 2018. Вип. 100. Т. 1.
4. Бойко Т.О., Бойко П.М., Плугатар Ю.В. Екологічне лісознавство : навчаль-ний посібник. 2-е видання, доповнене і перероблене. Херсон : Олді-плюс, 2019.
5. Білоус В.І. Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. Київ : Наук. світ, 2001
6. Володарець С.О. Фітонцидна активність деревно-кущових листяних рос-лин в урбаносередовищі. Питання біоіндикації та екології. 2012 Вип. 17, № 1.
7. Гнатюк Л. Р., Шепелюк Х. С. Використання фітодизайну в інтер'єрі офісного простору. Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Київ, 2019. Вип. 17.
8. Гриньова М. В., Величко Р. М. Технологія озеленення подвір'я закладу освіти. Природничі науки і освіта: сучасний стан і перспективи розвитку. : II Міжнар. наук.-практ. конф., присвячена 80-й річниці заснування Природничого ф-ту ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 20-21 вересня 2019.

9. Гончаренко Г.Є., Берчак В.С., Берчак М.С. Моніторинг зовнішнього озеленення загальноосвітніх навчальних закладів. Природничі науки і освіта: зб. наук. праць прир.-геогр. фак-ту. Умань: Сочінський, 2011.
10. Гудак В.А. Ландшафтний дизайн сучасного природного навколишнього середовища. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2008. № 11
11. Заячук В.Я. Дендрологія : підручник. 2-е видання, зі змінами та доповненнями. Львів : Сполом, 2014.
12. Karl M., Guenther A., Köble R., Leip A. and Seufert G. A new European plant-specific emission inventory of biogenic Volatile organic compounds for use in atmospheric transport models. Biogeosciences. 2009. № 6.
13. Karlic J.F., Pittenger R.D. Urban trees and ozone formation: a consideration for large scale plantings. University of California Agricultural and Natural Resources. 2012. № 3.
14. Кам'янець-Подільська ЗОШ І-ІІІ ст. №12 <http://school12.ucoz.com/> (дата звернення Верес 15, 2023).
15. Кам'янець-Подільський ліцей №2 ім. Т.Г. Шевченка <https://2kp.e-schools.info/> (дата звернення Верес 3, 2023).
16. Кам'янець-Подільський Ліцей №3 <https://kp3.school/> (дата звернення Верес 29, 2023).
17. Кам'янець-Подільська загальноосвітня школа №8 <http://school8.osvita-kp.gov.ua/> (дата звернення Верес 20, 2023).
18. Кам'янець-Подільський ліцей №14 <https://kpnvk14.pp.ua/> (дата звернення Верес 25, 2023).
19. Кам'янець-Подільський ліцей №15 <http://kpschool15.kl.com.ua/> (дата звернення Верес 17, 2023).
20. Кам'янець-Подільський ліцей №1 <https://kpschool1.at.ua/> (дата звернення Верес 10, 2023).
21. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія : навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003.

22. Кушнір А.І., Суханова О.А. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Озеленення населених місць». – Київ, 2010.
23. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів : підручн. Львів: Світ, 2005.
24. Кучерявий В.П. Рекомендації з озеленення території Львівського обласного центру еко-лого-натуралістичної творчості учнівської молоді: звіт про НДР: ГД 08.11-06-13 / В.П. Кучерявий; М-во освіти, науки, молоді і спорту України; викон.: Р.Б. Дудин, Т.М. Левусь. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2013.
25. Культурний ландшафт Кам'яця-Подільського – Світова спадщина <https://ukrainaincognita.com/khmelnyska-oblast/kamyanets-podilskyi/kulturnyi-landshaft-kam-yantsya-podilskogo-svitova-spadshchyn> (дата звернення Лип 28, 2023).
26. Ліцей №9 ім. А.М.Трояна <https://www.nvk9.inf.ua/> (дата звернення Верес 13, 2023).
27. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з дисципліни «Озеленення населених місць». / О.Г. Василевський, Ю.А. Єлісавенко. – Вінниця: ВНАУ, 2014.
28. Мигун П.П. Зміст та організація роботи в плодово-ягідному розсаднику НДЗД : зб. ме-тод. реком. / П.П. Мигун. – Вінниця, 2014.
29. Основи охорони праці: Підручник. 21ге видання, доповнене та перероблене. Ткачук К. Н., Халімовський М.О., Ред.; К.: Основа, 2006.
30. Пасічник А.О. Організація та зміст роботи відділків навчально-дослідної земельної ділянки в контексті сучасних вимог позашкільного навчального закладу / А.О. Пасічник // Дослідницький компонент у діяльності позашкільних навчальних закладів : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-сем., 17 вер. 2014 р.). – К.-Хмельницький, 2014.
31. Пузиренко Я.В. Декоративна флористика : навчальний посібник. Київ : Кон-дор, 2012.

32. Покращення вашого фізичного та психічного здоров'я за допомогою рослин <https://florex.ua/yak-roslini-pokrashchuut-vashe-psikhichne-i-fizichne-zdorovya/> (дата звернення Серп 5, 2023).
33. Про вплив зелених зон на здоров'я людини. | Екопарк Осокорки <https://ecopark-osokorky.com.ua>
34. Расщупкін О. І., Трубчанінов С. В. Кам'янець на Поділлі. — Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008.
35. “Смотрицький каньйон” – унікальний витвір древнього Кам’янця - Національний природний парк “Подільські товтри” <https://www.npptovtry.org.ua/smotrytskyj-kanjon-unikalnyj-vytvir-drevnogo-kam-yantsya/> (дата звернення Серп 14, 2023).
36. Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є., Містрюкова Л.М., Гензьора Т.М. Екологія: озеленення навчального середовища. К.: Наук, світ., 2010.
37. Спіцаєв А.С. Проектні пропозиції щодо впорядкування території обласного дитячого еколого-натуралістичного центру (Львів) / А.С. Спіцаєв // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. – Сер.: Біологія, хімія. – 2009. – Т. 22(61), № 3.
38. Хмельницька область. ІСУО <https://km.isuo.org/> (дата звернення Серп 22, 2023).
39. Черняк В.М., Бочелюк О. Озеленення ділянки школи. Тернопіль: Богдан, 2010.
40. Шепелюк Х.С. Використання фітодизайну в приміщеннях навчального закладу. POLIT. Challenges of science today, 5-9 April 2021